

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0522U100027

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 12-01-2022

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Литвиненко Олена Олександрівна

2. Litvinenko Olena Oleksandrivna

Кваліфікація: к. психол. н., 19.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор наук

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 19.00.01

Назва наукової спеціальності: Загальна психологія, історія психології

Галузь / галузі знань: Не застосовується

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Не застосовується

Дата захисту: 21-12-2021

Спеціальність за освітою: Психологія

Місце роботи здобувача: Київський університет імені Бориса Грінченка

Код за ЄДРПОУ: 02136554

Місцезнаходження: вул. Бульварно-Кудрявська, буд. 18/2, м. Київ, 04053, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): Д 26.453.01

Повне найменування юридичної особи: Інститут психології імені Г. С. Костюка Національної академії педагогічних наук України

Код за ЄДРПОУ: 02141213

Місцезнаходження: вул. Паньківська, буд. 2, м. Київ, 01033, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Національна академія педагогічних наук України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Київський університет імені Бориса Грінченка

Код за ЄДРПОУ: 02136554

Місцезнаходження: вул. Бульварно-Кудрявська, буд. 18/2, м. Київ, 04053, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації:

Коди тематичних рубрик: 15.21, 15.31.31

Тема дисертації:

1. Онтогенез і дизонтогенез особистісного становлення підлітків
2. Ontogenesis and Dysontogenesis of Adolescents' Personal Formation

Реферат:

1. Дисертацію присвячено аналізу загальних закономірностей становлення особистості підлітків в контексті онтогенезу і дизонтогенезу. Робота містить теоретичне обґрунтування, методичні засади, результати емпіричного дослідження цієї проблеми. У дисертації представлено концептуальні узагальнення, що знайшли відображення в моделі онтогенезу та дизонтогенезу особистісного становлення підлітків. В межах запропонованої моделі структура особистості розглядається як така, що реалізується у двох підсистемах: універсальній та генетично-обумовленій. Універсальною є система внутрішньоструктурних зв'язків між когнітивною, поведінковою та афективною складовими, а також вплив характеристик цих складових на формування загальних особистісних тенденцій. Своєю чергою, змістова наповненість та спрямованість особистісної сфери є суттєво відмінною для підлітків, які мають порушення слуху і зору та їх однолітків, які не мають таких порушень. Відповідно, дана підсистема особистості є генетично-обумовленою. Розуміння структурно-функціональної організації елементів особистісних підсистем дозволяє пояснити специфіку

онтогенезу та дизонтогенезу особистісного становлення підлітків. Доведено, що генетичний контекст становлення визначає специфіку особистісних проявів, але не є фактором, що суворо їх не обмежує. Відповідно, можливою та доцільною є робота з підлітками, чие становлення відбувається в контексті дизонтогенезу, заснована на онтогенетичних принципах та спрямована на активацію компенсаторних механізмів. На основі концептуальної моделі розроблено програми психологічної профілактики та корекції дисгармонійності особистісного становлення для підлітків, становлення яких відбувається як в контексті онтогенезу, так і в контексті дизонтогенезу. У роботі представлено показники ефективності впровадження зазначених програм, що свідчать про доцільність їх подальшого практичної реалізації.

2. The dissertation is devoted to the analysis of general principles of adolescents' personality formation in the context of ontogenesis and dysontogenesis. The work contains theoretical substantiation, methodical bases and the results of empirical research of this problem. The dissertation presents conceptual generalizations that are reflected in the model of ontogenesis and dysontogenesis of adolescents' personal formation. Within proposed model the structure of personality is considered as one that is realized in two subsystems: universal and genetically determined. The system of internal structural connections between cognitive, behavioural and affective spheres is universal, as well as the influence of the characteristics of these spheres on the formation of general personal tendencies. In turn, the content and of personal sphere orientation differs significantly in adolescents with hearing and visual impairments and their peers who do not have such impairments. Accordingly, this personality subsystem is genetically determined. Understanding the structural and functional organization of the elements of personal subsystems allows us to explain the specifics of ontogenesis and dysontogenesis of adolescents' personal formation. The empirical research allowed to output genetically determined differences in adolescents' personal sphere. The implementation of these differences includes two trends. The first trend is that certain personal manifestations of adolescents with hearing impairment who live in conditions of verbal deprivation are quite specific. At the same time, visual deprivation does not have such a systemic influence on the formation of personality trends. That determines the compliance of the characteristics of adolescents with visual impairments and the characteristics of their peers from normative sample. That allows to make a conclusion that the significant factor in the formation of differences is not the genetic context of formation, but the specifics of adolescents' disorder. On the other hand, the second trend suggests the existence of some personal characteristics that are specific for adolescents with visual and hearing impairments. This suggests the presence of a dysontogenetic structure of personality manifestations that is characterized not only by a temporal delay of formation, but also by the uniqueness of the systemic organization and manifestation of personal features. Thus, it is proved that the genetic context of formation determines the specificity of personal manifestations, but is not a factor that strictly limits them. Accordingly, it is possible and appropriate to work with adolescents, whose formation takes place in the context of dysontogenesis, taking into consideration the ontogenetic principles. Besides, such work should be aimed at activating compensatory mechanisms of adolescents' psychics. There have been created psychological prevention and correction programs for adolescents whose formation occurs both in the context of ontogenesis and in the context of dysontogenesis. The paper presents indicators of the effectiveness of the implementation of these programs, indicating the feasibility of their further practical realisation.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки:

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності:

Підсумки дослідження:

Публікації:

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації:

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Лозова Ольга Миколаївна

2. Lozova Olha M.

Кваліфікація: д.психол.н., 19.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Лозова Ольга Миколаївна

2. Lozova Olha M.

Кваліфікація: д.психол.н., 19.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Большакова Анастасія Миколаївна
2. Bolshakova Anastasiia Mykolaivna

Кваліфікація: д.психол.н., 19.00.07**Ідентифікатор ORCID ID:** Не застосовується**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:****Код за ЄДРПОУ:****Місцезнаходження:****Форма власності:****Сфера управління:****Ідентифікатор ROR:** Не застосовується**Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Папуча Микола Васильович
2. Papucha Mykola Vasyliovych

Кваліфікація: д.психол.н., 19.00.01**Ідентифікатор ORCID ID:** Не застосовується**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:****Код за ЄДРПОУ:****Місцезнаходження:****Форма власності:****Сфера управління:****Ідентифікатор ROR:** Не застосовується**Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Грись Антоніна Михайлівна
2. Grys Antonina Myhaylivna

Кваліфікація: д. психол. н., 19.00.07**Ідентифікатор ORCID ID:** Не застосовується**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:****Код за ЄДРПОУ:****Місцезнаходження:**

